O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI, CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti rektori _____ X.B.Yunusov
2025-yil "__" _____

MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400000	– Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	– Biznes va boshqaruv
Mutaxassislik:	70410201	– Buxgalteriya hisobi

Samarqand – 2025

Fan/modul kodi MHXS2306	O'quv yili 2025 - 2026	Semestr 3	ECTS – Kreditlar 6
Fan modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 6

1.	**Fanning nomi**	**Auditoriya mashg'ulotlari (soat)**	**Mustaqil ta'lim (soat)**	**Jami yuklama (soat)**
	Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari	90	90	180

2. **I. Fanning mazmuni**

Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarda moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari (MHXS)ni qo'llayotgan korxona va tashkilotlarda MHXSlar asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish va taqdim qilish bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni, shuningdek kompetentsiyalarni shakllantirishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarga moliyaviy hisobotning xalqaro standartlarining mazmuni va talablarini, jumladan, buxgalterning kasbiy va ahloqiy majburiyatlari asosida moliyaviy hisobotni taqdim etishning kontseptual qoidalari, tadbirkorlik subyektlari aktivlari, majburiyatlari, xususiy kapitali, daromad va xarajatlarini tan olish, baholash hamda moliyaviy hisobotlarda aks ettirish, xodimlarni rag'batlantirish, soliqqa tortish, aksiyaga to'lovlar, guruhlashgan moliyaviy hisobotlarni tuzish, xorijiy valyuta hamda pul oqimlari to'g'risidagi hisobotlarni taqdim etishning metodologik asoslarini o'rgatishdan iborat.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-2-mavzu. Buxgalterning kasbiy (professional) va ahloqiy majburiyatlari

Professional buxgalterlar axloq kodeksi. Buxgalteriya hisobi faoliyatini amalga oshirishga qo'yiladigan talablar. Xolislik uchun axloqiy talablar. Kasbiy majburiyatlarning ziddiyatlari. Kasbiy malakaga ega bo'lish bosqichlari. Professional buxgalterning majburiyatlari. Mamlakat tashqarisida xizmatlar ko'rsatish. Buxgalter va mijoz o'rtasidagi professional munosabatlarning xususiyatlari.

3-4-mavzu. Pul mablag'lari hisobi

Pul mablag'lari hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish. Kassa operasiyalarini tashkil etish va hujjatlashtirish. Kassa operatsiyalari hisobini tashkil etish. Kassa operatsiyalarining analitik va sintetik hisobi. Kassa operatsiyalarining

inventarizatsiyasi.

Banklarda hisob-kitob schyotini ochish tartibi. Bank muassasalaridagi pul mablag'lari bo'yicha hisob-kitob va valyuta schyotlarning hisobini tashkil qilish. Hisob-kitob va valyuta operatsiyalarining analitik va sintetik hisobi.

5-6-mavzu. Daromad

Odatdagi faoliyatdan olinadigan daromad. Daromadni baholash. SHartnoma bo'yicha aktivlar. Operatsiyalarni aniqlash. Tovarlarni (mahsulotlar) sotish. Hizmatlarni ko'rsatish. Foizlar. Royalti. Dividendlar. SHartnoma bo'yicha majburiyatlar. Xaridorlar. Daromad. Tushum. SHartnomalarni identifikatsiya qilish. SHartnomalarni umumlashirish. SHartnomalarni modifikatsiyalash. Majburiyatlarni bajarish. Xaridorlar bilan shartnomalar bo'yicha kelishuvlar. Aloxida tovarlar va xizmatlar. Majburiyatlarni bajarilishini baholash. Operatsiyalar qiymatini baholash. SHartnomalarni moliyalashirish. SHartnoma bo'yicha xarajatlar.

7-8-mavzu. Xarajatlari hisobi

Xarajatlar hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish.Xarajatlar haqida tushuncha. Xarajatlar hisobini tashkil etish asoslari. Xarajatlarning turkumlanishi. Ishlab chiqarish xarajatlari. Tannarxga kiritiladigan xarajatlar. Tannarxga kiritilmaydigan xarajatlar. Xarajat elementlari va xarajat moddalari.

Asosiy ishlab chiqarish xarajatlari hisobi. Yordamchi ishlab chiqarish xarajatlari hisobi. Umumishlab chiqarish xarajatlari hisobi va ularning taqsimlanishi. Xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklar xarajatlari hisobi. Ishlab chiqarishdagi yaroqsiz mahsulotlar va xizmat ko'rsatuvchi xo'jaliklar hisobi.

9-10-mavzu. Ijara

"Ijara" 16-son MHXSning maqsadi va faoliyat doirasi. Ijarani aniqlash. Ijara shartnomasi. Ijarachi. Ijaraga oluvchi. Ijara muddati. Indentifikatsiyalangan aktiv. Ijrani tan olish. Moliyaviy ijara. Operatsion ijara. Ijarani qaytarish. Ijara majburiyatlarini baholash. Dastlabki qiymatda baholash modeli. Ijara sharoitida majburiyatlarni qayta baholash. Ijara shartnomalarini modefikatsiyalash. Taqdim etish.

11-12-mavzu. Xodimlarni rag'batlantirish

"Xodimlarni rag'batlantirish (daromadlari)" 19-son MHXSning maqsadi va faoliyat doirasi. Xodimlarning daromadlari. Xodimlarning qisqa muddatli daromadlari. Bandlikdan-so'nggi nafaqalar. Xodimlarning boshqa uzoq muddatli daromadlari. Ishdan bo'shatish nafaqalari. Sof belgilangan nafaqalar bo'yicha

majburiyat (aktiv). Belgilangan nafaqalar bo'yicha majburiyatning keltirilgan (diskontlangan) qiymati. Xodimlarning uzoq muddatli daromadlarini to'lash bo'yicha fond egalik qiladigan aktivlar. Ma'lum talablarga javob beradigan sug'urta polisi. Xodimlarning barcha qisqa muddatli daromadlari. Qisqa muddatli ishlamagan vaqt uchun to'lovlar. Foydada-qatnashish va mukofot tizimlari. Ko'p sonli ish beruvchilar tizimlari. Sug'urtalangan nafaqalar

13-14-mavzu. Hisob-kitoblar hisobi

Hisob-kitoblar hisobini tashkil etish asoslari va vazifalari. Xaridorlar va buyurtmachilardan olinadigan to'lovlar hisobi. Xodimlarga berilgan bo'naklar hisobi. Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilarga berilgan bo'naklar hisobi. Budjetga bo'nak to'lovlari hisobi. Davlat maqsadli jamg'armalariga va sug'urtalar bo'yicha bo'nak to'lovlari hisobi. Xodimlarning boshqa operatsiyalar bo'yicha qarzi hisobi. Boshqa debitorlik qarzlar hisobi.

Mol yetkazib beruvchilar va pudratchilarga to'lovlar bo'yicha joriy majburiyatlar hisobi.

15-16-mavzu. Hisobot davridan keyingi hodisalar

"Hisobot davridan keyingi xodisalar" 10-son BHXSning maqsadi va amal qilish doirasi. Hisobot daridan keyingi xodisalar. Hisobot davridan keyingi, tuzatishlar kiritilishini talab etadigan hodisalar. Hisobot davridan keyingi, tuzatishlar kiritilishini talab etmaydigan hodisalar. Dividendlar. Ma'lumotlarni ochib berish.

17-18-mavzu. Birgalikda faoliyat bo'yicha kelishuvlar

Birgalikdagi faoliyat bo'yicha kelishuv (11-son MHXS). Birgalikdagi nazorat. Birgalikdagi faoliyat bo'yicha kelishuvning tuzilishi. Birgalikdagi faoliyat bo'yicha kelishuvlar turlari. Qo'shma faoliyat. Qo'shma korxona. Birgalikdagi faoliyat bo'yicha kelishuv tomonlarining moliyaviy hisobotlari. Aloxida moliyaviy hisobotlar.

19-20-mavzu. Haqqoniy qiymatni baholash

"Haqqoniy qiymatni baholash" 13-son MHXSning maqsadi va qo'llash doirasi. Haqqoniy qiymatni ta'rifi. Aktiv va majburiyat. Operatsiya. Bozor ishtirokchilari. Narx. Nomoddiy aktivlarga nisbatan qo'llash. Majburiyatlarga va tadbirkorlik sub'ektining o'z ulushli instrumentlariga nisbatan qo'llash. Majburiyatlarni bajarmaslik riski. Bozor risklari yoki kontragent kredit riskidagi o'zaro hisob-kitob qilish holatlariga ega moliyaviy aktivlar va moliyaviy majburiyatlarga nisbatan qo'llash. Baholash usullari. Haqqoniy qiymatning ierarxiyasi.

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori A.I.Alikulov, katta o'qituvchi U.T.Eshmuradovlar tomonidan 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi uchun "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Bugungi globallashuv sharoitida biznes operatsiyalarining xalqaro jihatlari, xalqaro buxgalteriya hisobini rivojlantirish borasidagi iqtisodiy va siyosiy g'oyalar, xalqaro buxgalteriya hisobi reglamenti bo'yicha nazariy va amaliy bilimlarni shakllantirish, dunyodagi milliy buxgalteriya tizimlarining xilma-xilligini, yillik moliyaviy hisobotlarni tuzish, xalqaro moliyaviy hamjamiyat, xalqaro buxgalteriya standartlari kengashi va moliyaviy hisobot xalqaro standartlarining qo'llanilishi va hisobni yuritilishi bo'yicha amaliy bilimlarni shakllantirishga ko'mak beradi.

"Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fani bo'yicha fan dasturi 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi uchun mo'ljallangan. Mazkur fan o'quv rejada tanlov fanlar blokidan o'rin olgan bo'lib, ushbu fanni o'zlashtirish uchun 40 soat ma'ruza, 50 soat amaliy dars va 90 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan.

"Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fani dasturini mazmuni shuni ko'rsatadiki, fan dasturini tayyorlashda fanni o'rganish ketma-ketligiga rioya qilingan holda tartib bilan tuzilib, shu fanni o'rganish ketma-ketligiga mos keladi. Fan dasturi o'z ichiga 15 ta mavzuni qamrab olib, "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fan dasturida keltirilgan mavzular hozirgi kunda buxgalteriya hisobi va hisobotining xalqaro standartlariga transformatsiya qilinishi, uning rivojlanish tendensiyasi, istiqboli hamda respublikamizdagi ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar natijalari va ustuvor vazifalari masalalarini qamraydi hamda talabalarda Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha nazariy bilimlar chuqurlashtirish hamda ularda amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun xizmat qiladi.

Umuman olganda, "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fani bo'yicha magistrantlar egallashi lozim bo'lgan bilim va ko'nikmalarni to'la qamrab olgan, fan dasturi qo'yilgan talablarga javob beradi, undan 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi talabalarini o'qitishda fan dasturi sifatida foydalanish uchun tavsiya etaman.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrasi mudiri, i.f.b.f.d. (PhD), dotsent **M.Mardonov**

XODIMLAR BO'LIMI

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori A.I.Alikulov, katta o'qituvchi U.T.Eshmuradovlar tomonidan 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi uchun "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fanidan tayyorlangan fan dasturiga

TAQRIZ

Iqtisodiyotni isloh qilish va mamlakatni modernizasiyalashtirish hamda jamiyatni demokratlashtirish talablaridan kelib chiqib iqtisodiy fanlar o'quv dasturlarini yangilash davr talabi bo'lib qolmoqda. "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fani bo'yicha fan dasturi 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi talabalari uchun mo'ljallangan. Mazkur fan o'quv rejada tanlov fanlar blokidan o'rin olgan bo'lib, ushbu fanni o'zlashtirish uchun 40 soat ma'ruza, 50 soat amaliy dars va 90 soat mustaqil ta'lim soatlari ajratilgan.

"Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fan dasturida keltirilgan mavzular hozirgi kunda buxgalteriya hisobi va hisobotining xalqaro standartlariga transformatsiya qilinishi, uning rivojlanish tendensiyasi, istiqboli hamda respublikamizdagi ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar natijalari va ustuvor vazifalari masalalarini qamraydi hamda talabalarda Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari bo'yicha nazariy bilimlar chuqurlashtirish hamda ularda amaliy bilim, ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan olganda, "Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fanini chuqur o'rganish taqozo etiladi.

Tayyorlangan fan dasturi 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi bo'yicha ta'lim olayotgan talabalar egallashi lozim bo'lgan barcha bilim va ko'nikmalarni to'la qamrab olgan.

"Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari" fani dasturini mazmuni shuni ko'rsatadiki, fan dasturini tayyorlashda fanni o'rganish ketma-ketligiga rioya qilingan holda tartib bilan tuzilib, shu fanni o'rganish ketma-ketligiga mos keladi. Fan dasturi o'z ichiga 15 ta mavzuni qamrab olib, fan dasturida keltirilgan mavzular talabalarda xo'jalik yurituvchi sub'yektlarda me'yoriy-huquqiy hujjatlar asosida buxgalteriya hisobi va hisobotini tashkil etish, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etish bo'yicha ko'nikma va malakalarini hosil qilishda yordam berib, shu orqali buxgalteriya hisobi bo'yicha professional xizmatlarni ko'rsatish uchun zamin yaratadi.

Umuman olganda mazkur fan dasturi qo'yilgan talablarga mos holda tayyorlangan bo'lib, shu dastur asosida 70410201-Buxgalteriya hisobi mutaxassisligi magistrantlarini o'qitishda foydalanish uchun tavsiya etaman.

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
"Buxgalteriya hisobi" kafedrasi mudiri,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor **S.N.Toshnazarov**

KADRLAR BO'LIMI

MAZONI TASDIQLAYMAN
SamISI
KADRLAR BO'LIMI BOSHLIG'I

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-2.Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari
3.Buxgalterning kasbiy (professional) va ahloqiy majburiyatlari
4. Pul mablag'lari hisobi
5.Foyda yoki zarar va boshqa umumlashgan daromadlar to'g'risidagi hisobot
6.Daromad
7-8. Xarajatlari hisobi
9.Moliyaviy instrumentlar
10-11.Ijara
12.Ijara sharoitida majburiyatlarni qayta baholash
13.Xodimlarni rag'batlantirish
14-15. Hisob-kitoblar hisobi
16.Soliqqa tortish
17.Hisobot davridan keyingi hodisalar
18.Birgalikda faoliyat bo'yicha kelishuvlar
19-20.Guruhlashgan moliyaviy hisobot
21.Haqqoniy qiymatni baholash
22.Xorijiy valyuta
23.Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot
24.Xorijiy valyutadagi pul oqimlari
25.Pul mablag'lari harakatlanmaydigan operatsiyalar

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Professional buxgalterlar axloq kodeksi.
2. Kasbiy majburiyatlarning ziddiyatlari
3. Xolislik uchun axloqiy talablar.
4. Moliyaviy hisobotlarni taqdim etish
5. Foyda yoki zarar va boshqa umumlashgan daromadlar to'g'risidagi hisobot
6. Daromad
7. Moddiy va aylanma (joriy) aktivlar
8. Moliyaviy instrumentlar
9. Ijara
10. Xodimlarni rag'batlantirish
11. Aktsiyaga asoslangan to'lov
12. Soliqqa tortish
13. Hisobot davridan keyingi hodisalar

	14. Birgalikda faoliyat bo'yicha kelishuvlar 15. Guruhlashgan moliyaviy hisobot 16. Haqqoniy qiymatni baholash 17. Xorijiy valyuta 18. Pul oqimlari to'g'risidagi hisobot
3.	**V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)** Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: • xo'jalik yurituvchi subyektlarda moliyaviy hisobni tashkil etish haqida ***tasavvurga ega bo'lishi;*** • xo'jalik yurituvchi subyektlarda aktivlar, majburiyatlar, kapital va moliyaviy natijalarni hisobda o'z vaqtida va to'g'ri aks ettirishni ***bilishi va ulardan foydalana olishi;*** • xo'jalik yurituvchi subyektlarda buxgalteriya hisobining milliy va xalqaro standartlari asosida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash va taqdim etish ***ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.***
4.	**VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:** • ma'ruzalar; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • interfaol keys-stadilar; • blis-so'rov; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish hamda joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** 1. Abdusalomova N.B, Temirov F.T. Moliyaviy hisob. O'quv qo'llanma. –T.: IQTISODIYOT, 2021. – 283 bet. 2. Karimov A.A., Kurbanbayev J.E., Jumanazarov S.A. - T.: Molyaviy hisob va hisobot. O'quv qo'llanma. "Iqtisodiyot-Moliya", 2018.-496 bet. 3. Хасанов Б.А., Хашимов А.А. ва бошк. Бухгалтерия хисоби. Darslik. –T.: "Иктисодиёт дунёси", 2021 – 249 б. 4. Urazov K.B., Po'latov M.E. Buxgalteriya hisobi. Darslik. –Toshkent: "Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uyi", 2020. – 245 bet. 5. Alexander, D., Jorissen, A., Hoogendoorn, M., Van Mourik, C., & Kirwan, C.

	(2020). International financial reporting and analysis (8th ed.). – 378 page. **Qo'shimcha adabiyotlar** 1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. – Toshkent: "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 52 bet. 2. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. –Toshkent: "Tasvir" nashriyot uyi, 2021. – 36 bet. 3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet. 4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni. 5. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori. 6. Xolboyev D., Ibragimov U. Moliyaviy hisob. –T.: "Cho'lpon", 2016. – 239-bet. 7. Шеремет А.Д., Старовойтова Е.В. Бухгалтерский учет и анализ. Учебник. –М: ИНФРА-М, 2010. – 185 с. 8. Melville, A. (2019). International financial reporting: A practical guide (7th ed.). Pearson Education. – 476 page. 9. Connolly, C. (2018). International financial accounting and reporting (6th ed.). Chartered Accountants Ireland. – 381 page. **Axborot manbaalari** 1. www.lex.uz 2. www.gaap.ru 3. www.soliq.uz 4. www.norma.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti huzuridagi Kengashning 2025-yil ___-_____dagi ___-sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** A.I.Alikulov – SamDVMChBU, "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi professori, iqtisodiyot fanlari doktori U.T.Eshmuradov – SamDVMChBU, "Buxgalteriya hisobi va audit" kafedrasi katta o'qutuvchisi.
9.	**Taqrizchilar:** Toshnazarov S. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti "Buxgalteriya hisobi" kafedrasi mudiri professor, i.f.d. Mardonov M. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali "Buxgalteriya hisobi va statistika" kafedrasi mudiri dotsent i.f.d. (PhD).